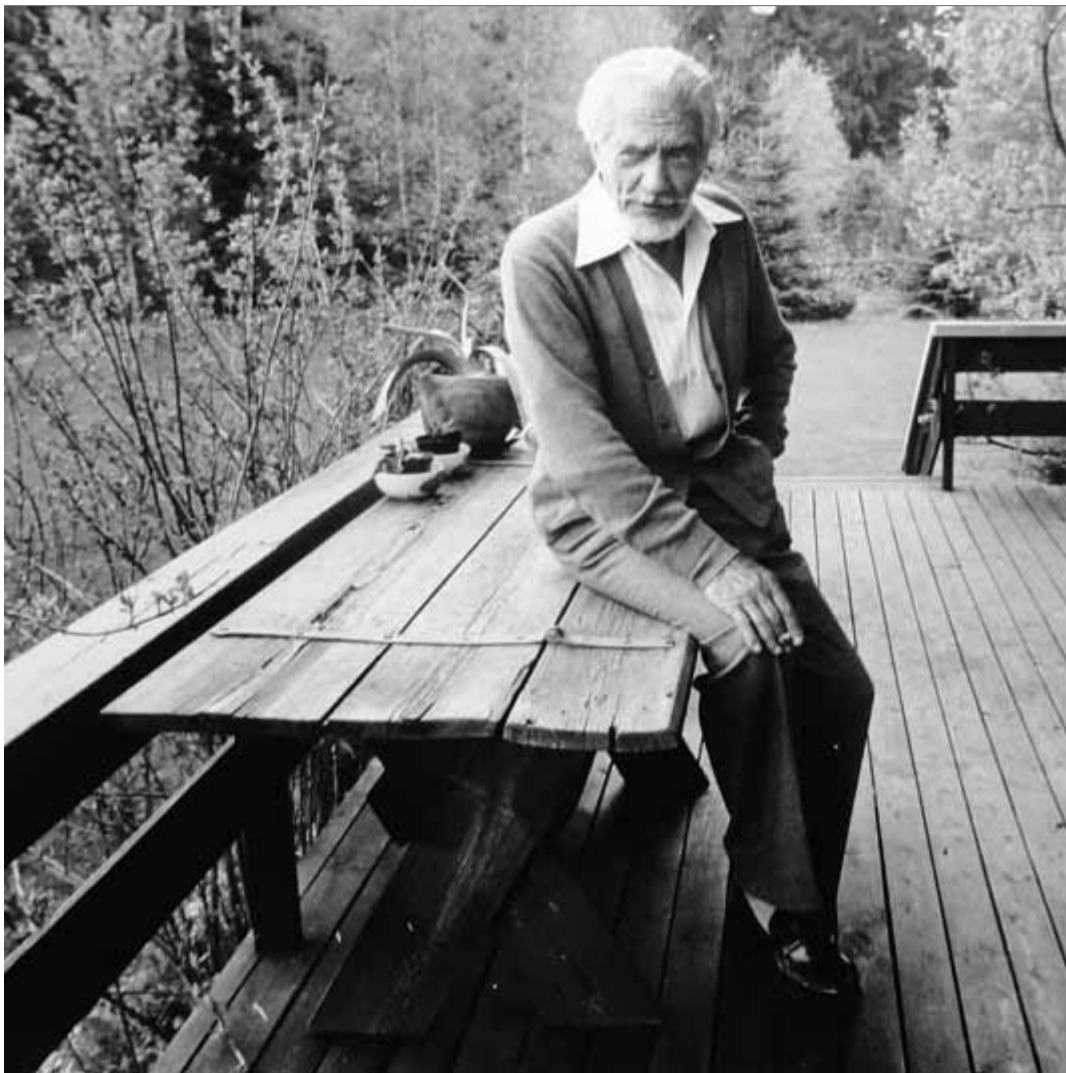

VOL VIURE EN
#CATALUNYALLIBERTAT

Avançament editorial

Tall. El llop solitari de l'exili català

El llibre, escrit per Gemma Domènech, fa una completa biografia d'un arquitecte i activista polític relacionat al llarg de la seva vida amb l'independentisme i alhora amb la socialdemocràcia. Un personatge que va marxar a l'exili dues vegades, primer arran dels fets del 1934 i posteriorment al final de la Guerra Civil. L'obra, editada per Duxelm i l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural (ICRPC), on l'autora és investigadora, compta amb el pròleg de l'ex-conseller, historiador i director de l'ICRPC Joaquim Nadal.

Jordi Tell Novellas, al porxo de casa seva a Dilling (Noruega), l'any 1982 ■ FAMÍLIA TELL. NORUEGA

Pacífic, desembarcar al continent americà i, incombustible, fundar una fàbrica de mobles a ciutat de Mèxic, i una altra factoria de confecció per a l'exportació; a deixar-ho tot precipitadament per enèsima vegada i creuar l'oceà per exercir com a dependent de comerç en una petita ciutat noruega on els seus nous sogres regenten una botiga; a exposar i malvendre pintures i retrats (alguns s'han pogut localitzar), a continuar exercint, gratis *et amore*, de diplomàtic de la República espanyola a l'exili als països escandinaus. Així, pren part com a observador, en companyia de personatges com ara Serra i Moret o Jaume Miravittles, en l'assemblea general d'ONU del 1948, presidida per Lie, el seu amic polític noruec, una reunió on, casualment, o no tant, s'adopta la resolució de tornar a vetar l'entrada de l'Espanya franquista al concert de nacions. Això no és tot. Arriben els anys cinquanta. Franco ha aconseguit finalment ser acceptat pel món.

És un dels personatges més desconeguts i alhora més influents de l'exili català

Aparentment decebut de la política, si més no de la catalana, rep la nacionalitat Noruega, compra un illot paradisiac al fiord, on s'instal·la amb una tercera companya, també noruega, trenta anys més jove que ell, amb qui tindrà encara un fill i una filla més. Reprèn la carrera d'arquitecte, construint equipaments socio-sanitaris per al govern. El pessigolleig de la política es torna a fer notar i ben aviat és escollit regidor i el seu predicament, en un correcte noruec, el porta a presidir el comitè regional del Sosialistisk Folke Parti, escissió del partit socialista.

Tot plegat, amb un ull a Catalunya: sense oblidar, dit en les seves pròpies paraules, "l'independentista que tots els catalans portem a dins", està subscript al *Brusi* i a la revista *Presència* i manté una intensa activitat epistolar, entre d'altres, amb Manuel Serra i Moret o Josep Pallach, amb qui col·labora per intentar reorganitzar el socialisme català i catalanista, tirant de veta del seu antic secretari Willy Brandt. Paral·lelament, pica més alt. Pica a dalt de tot: escriu a Josep Tarradellas, refugiat aleshores a Saint Martin-le-Beau, per oferir-li els seus punts de vista i la col·laboració, desinteressada com sempre i apassionada com mai, "d'aquest llop solitari de Noruega", com es defineix en una lletra al president exiliat. Fa d'intermediari clau en els dos intents per obtenir per a Lluís Maria Xirinacs el Premi Nobel de la Pau. De contactes no n'hi falten i només el comportament excessivament indiscret dels emissaris catalans, que posen en guàrdia els serveis d'intel·ligència franquistes, evita l'èxit de Tell en la missió. Ja jubilat, s'arregla una casa familiar a Granollers, on hi fa estades. Mor el 1991 a Fredrikstad, deixant cinc fills, tres esposes, poca obra arquitectònica coneguda, tot i que notable, i una activitat política oblidada en els calaixos de la Història. Tell, el patriota, l'aventurer indomable; la vida real d'un personatge de novel·la. ■

El cap de Willy Brandt

L'arquitecte barceloní Jordi Tell (1907-1991) és un dels grans desconeguts tant en la seva professió com en el seu vessant d'activista polític a l'exili. Seguint la petja del seu escàs llegat arquitectònic, la historiadora de l'art Gemma Domènech ha acabat estirant el fil d'una biografia política trepidant que enllaça ciutats com ara Barcelona, Berlín, Mèxic DF, Oslo o Granollers, i noms com els d'Eugeni Xammar, Willy Brandt, Manuel Serra i Moret, Josep Tarradellas o Lluís Maria Xirinacs. El primer capítol, reproduït en aquesta plana condensa oportunament la història de Jordi Tell.

Gemma Domènech

El cas de Jordi Tell és un dels més desconeguts i alhora trepidants del tortuós periple de la diàspora catalana. Arquitecte racionalista, independentista de pedra picada, maçó de conveniència, doner incorregible, fidel als ideals, aventurer per força, poliglota autodidacta, compulsiu fins a l'agressivitat, temerari i valent, diplomàtic a l'ombra, conseller àulic de polítics destacats, amic lleial i enemic irreconciliable, Jordi Tell és un dels personatges més desconeguts i alhora, segurament, un dels més influents de l'exili català de la segona meitat del segle XX.

La seva apassionant història arrenca a Barcelona, on neix el 1907. Fill d'una família de la burgesia acomodada, arriba a la majoria d'edat en els albars de la República, com a arquitecte incipient, simpatitzant del racionalisme del GATCPAC, dibuixant i pintor notable, militant d'Estat Català, casat d'urgència i per poc temps amb una mexicana caçadora de fortunes i mare del seu primer fill. Participa en els fets d'Octubre del 34 i del desastre en fugir per cames per anar a raure al Berlín de Hitler acollit pel periodista Eugeni Xammar, on fa barrila amb el mític corresponsal mentre amplia es-

tudis d'arquitectura al prestigiós despatx de Hans Poelzing i, endut pel seu caràcter abrandat, es veu embolicat, amb Xammar i un grupet de catalans, en l'atac a cops de puny contra l'intent sediciós de sotmetre al feixisme espanyol l'ambaixada de la República. Encalçat pels nazis, acaba fent estada a les presons de la Gestapo i de Franco, protagonista una èpica evasió pel mar Cantàbric, retorna a Catalunya i marxa al cap de poc cap a París, i d'allà a Oslo, com a encarregat de negocis de l'ambaixada republicana, on estableix una cordial amistat, entre d'altres, amb el ministre laborista Trygve Lie i apadrina, agafant-lo com a secretari particular, un jove alemany fugitiu del nazisme anomenat Willy Brandt, amb qui treballa a la resistència noruega durant la Segona Guerra Mundial. Unes amistats que conservarà i intentarà fer maniobrar per ajudar Catalunya en el futur, quan el primer esdevingui el primer secretari general de l'ONU i el segon canceller alemany.

Amb poc més de 30 anys, Tell ja ha fet tot això i encara li queda al davant el més impressionant, que el porta, en companyia d'una nova companya, escandinava, amb qui tindrà una filla i un fill, en un èxode en transsiberià passant pel Moscou roig i el Japó imperial, travessar el